

FÓIA BELETRISTICA.

Ese de dóua-ori la luna, adcea in 1. si 15.
c. v. in formatu de o cóla si jumetate.

Manuscriptele si banii de prenumeratiune
sunt a se indreptá la Redactiunea jurna-
lului : Strad'a postei vechie Nr. 1.

Nr. 7.

PEST'A 113. APRILIU.

Anulu III. 1865.

Pretinlu de Prenumeratiune : pentru Mo-
narchi'a Austriaca la unu anu intregu 5 f.
la jumetate de anu 2 f. 50 xr. pentru Roma-
ni'a si strainetate la unu anu intregu 7 f. la
jumetate de anu 3 f. 50 xr. Prenumera-
tiune la trei lune nu se primesce.

CRISTOSU A INVIATU!

Gresinii 'nmormentara
Pe-alu lumei salvatoru,
Santu trupu-i 'lu scaldara
Cu lacrimele loru.
Dar' fariseii éta,
Cum salta, dantiuescu !
De ura 'ntunecata
Orbiti — 'lu osendeseu,
Astu-felu 'lu injurara,
Cu mii si mii de-ocare, —
Cand éta 'n diori de di'
O fama se lati,
Cá angerii-au cantatu :
„Cristosu a inviatu !“

Cantarea se latiesce
Pe aripe de ventu, —
Multimea-atunci grabesce
La marele mormentu ;
Si vedu toti cu mirare
Acolo-unu angerelu,
Ce l' a loru intrebare,

Li spuse frumosielu :
„Celu viu, cu-ai vii traesce,
Ér' mortulu odíhnesce, —
Deci voi, ce mai cautati ?
Câci mortu ici nu aflati !
Sê sciti, cu-adeveratu :
Cristosu câ-a inviatu !“

Minunea se latiesce
Si-aude si Pilatu,
Deci elu cum se trediesce
Sutasiulu si-a chiamatu.
Si striga cu machnire :
„Pe tîne negresitu,
Isusu cu-a lui vragire
Atuncia te-a vragitu. —
De nu ai ascultatu,
La ce s'a demandatu, —
Ci lu-ai compatîmitu,
Si nu lu-ai restignitu.
Sê-mi spuni — e-adeveratu :
„Cristosu câ-a inviatu !“

„Me miru, câ credi aceste ^e
 Sutasiulu a graitu,
 Minciuna-e acea veste, —
 Câci eu lu-am restignitu.
 Prin mani si prin picióre
 Fiindu elu pironitu —
 Vediutu-lu-am cum móre
 De patimi 'cuplesitu, —
 Si 'n anima de-ajunsu
 Cu-o sulitia-e strapunsu.
 Fi dara liniscitu,
 Câci Isusu a moritu,
 Si nu, nu e de-ascultatu:
 Cristosu câ-a inviatu!“

Poporulu e 'n misicare,
 S'aduna si vorbescu, —
 Multi dicu cu 'neredîntiare:
 „E fiu dumnedieescu!“
 Dar' cei ce-lu restignira,
 Crudelii farisei —
 I batjocorira

Si risera de ei:
 „Minunea drépta-a fi,
 Cand óuale-oru rosi.“
 Si éta — de mirare,
 Totu óua rosii — aflara!
 Câci dreptu s'a disu, cantatu:
 „Cristosu a inviatu!“

Cantarea angerésca
 Cu graba s'a latitu, —
 Ca lumei sê vestésca,
 Câ-acelu fostu restignitu —
 Prin móрте la viétia
 Elu sènguru a trecutu,
 Si-a lumei di' marétia
 Acum a aparutu.
 Maréti'a intonare
 Sboratu-a pan' la mare,
 De-aci in departare
 La-ai drepti spre mangaiare, —
 Sunandu neinctatu:
 „Cristosu a inviatu!“*)

Julianu Grozescu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A P R I L I U.

— Ah! ce fericire! suspinâ amicul meu Lipovanu, preumblandu-ne amendoi pe malulu Dûnarei in 29. martisioru; — eu nu sciu, nu vedu nimica alt'a, decâtu numai pre ea, pre anger'a rapitóre, pre filomel'a incantatóre, pre frumós'a frumóselor, pre flórea florilor.....

— Dar' rogu-te, 'lu intrerupsei, spune-mi: pre cine?

— Nu ti-am spusu inca?

— Nu.

— Asià esci nefericitu, si te compatînescu, câci nu scii nimica.

— De unde sê sciu, candu incepi a fantasà, d'in care eu nu pricepu nimica.

— Asculta-me dara. Eri dupa amédia-di o-am vediutu in paduriti'a orasiului, preumblandu-se cu unu domnu, póte va fi fostu unchiulu ei.

— Inca nici acuma nu te pricepu. Cum o chiama? unde siede? cine e dens'a?

— Nu sciu. Insa o voiu sci sê-mi cóste

chiaru si viéti'a. Eri sér'a o-am vediutu de nou in teatru; — si tu n'ai fostu la oper'a „Faust?“

— Nu. O-am vediutu de vr'o siepte-ori.

— Si totu-si tu de siepte-ori esci nefericitu, câ n'ai fostu acolo ieri, altu-cum ai fi potutu avè onórea rara d'a o vedè pre ea, pre idealulu meu, care nu me lasa sê dormu tóta nóptea.

— Unde erà dens'a?

— In logiu, tractulu primu. La revist'a mea, ce o tienusemu asupra frumóselor, ea a fostu cea d'inteia, pre carea o-am observatu. Ea póte fi de vr'o 17. ani. Faptura mai interesanta, mai atragatóre si mai ideala n'am vediutu in viéti'a mea. A o vedè pre ea, si a me inamorizà, — fu lucru de unu minutu. Si ce fericire! ah, pricepi-me frate? ea s'a uitatu la mine prin lorgnet'a sa, ea de sîguru me iubesce.

— De sîguru ea te iubesce, disei dandu-i dreptu in tóte; si apoi 'lu intrebai: sèngura a fostu in teatru?

— Ah nataréule! Cum poti cugetà asià ceva? sèngura! o dama asià nobila, asià placuta!

*) Adeveratu câ-a inviatu!

— Deci ?
— Deci ea a fostu totu cu acel'a-si domnu, cu care a fostu la preumblare in paduritia.
— Vesmintele ?
— Atila, si.....
— Vorbesce-mi despre ea; elu nu me intereseza.
— Deci, manta alba, pistritiata cu galbenu si venetu.
— De siguru atare romanca d'in tiéra.
— Asia-e! vedi ast'a nici nu mi-a plesnitu prin capu.
— Perulu ?
— Negru ca mediulu noptii.
— Ochii ?
— Veneti ca ceriulu azuru.
— Nasulu ?
— Tipu latinu.
— Fati'a ?
— Mai fromosa si mai atragatore decatu a angerilor d'in ceriu.
— Si tu n'ai vorbitu inca cu ea, nu o cunosci, nu scii cine e, cum o chiama! Ce nefericire!
La cuvintele aceste densulu cercâ ceva in posunariulu seu, si scosa de acolo o scrisore, dicandu:
— Vedi-o ?
— Vedu o hartia scrisa.
— Apoi se scii, ca ast'a e o epistola, carea 'mi va esplicâ tote. Voiu sci: unde locuesce, ce e, cum o chiama, si asiâ mai departe.
— D'in epistol'a acest'a? Mi se 'mpare ca e scrisorea ta.
— Firesce. Ast'a o-am scrisu eu catra ea; ast'a e epistola amorosa; pricepi-me? I o voiu immanua cu ori-ce pretiu; si daca 'mi va raspunde: am cascigatu biruinti'a ceresca.
— Si daca nu?
— Atuncea..... atuncea lupt'a e perduta. Insa nu credu ca ea se remana rece fatia cu mine la epistol'a acest'a, carea e serisa cu unu focu, de care s'ar topi si ghiati'a. Cetesce-o daca ai voia. Si elu 'mi predede epistol'a urmatore:
„Angera adorata, multu pretiuita domnisióra!
„D'in a ochilor ceresci focu melancolicu a Dtale, prin vibrarea radielor binefacatore a lor se vede totu-deodata si iubirea nemarginita a Dtale catra intrég'a omenime. D'in aceste motive neres-tornabile deci Dta nici nu poti poffi nimerui'a — mórte. Oh mórte cruda! Da, mórte; caci prin acest'a am onóre a te incunoscintia cu cea mai adenca reverintia, ca se scii, ca eu, angera domni-

sióra voiu — mori, daca ajutoriulu Dtale datatoriu de vietia incantatore va intardiâ pana mane; deorece amorulu meu nemarginitu pentru a Dtale rara fromsetie me omóra. Oh!!! eu te iubescu angera cu adorintia si cu foculu primului amoru. Potu eu sperâ d'in grati'a angerimei Dtale numai atât'a, catu e negrulu sub unghia?!? Me rogu, si era-si me rogu, se aibi bunetate a me fericità cu unu respunsu gratiosu, altu-cum eu de desperare voiu sarì in Dùnare, séu me ucidu, séu — ce e si mai cruntu — nu voiu potè adormi pana candu nu me voiu aruncà in bratiile mortii crude. Unu cuventu de pe buzele de rose a Dtale pusu pe o hartia catu de mica me va reinvia, si me va fericità.

Me recomendu gratiei binevoitore, si sarutandu de o suta, de o mie de ori manele fromose a Dtale, remanu pana la mórte

Alu Dtale

binevoitoriu:

Lipovanu mpr.“

„Ps. Adres'a mea e in Pest'a Alte Postgasse Nr. 1. tractulu 3. de a drépt'a, lenga usi'a cea d'in urma de steng'a. Idem.“

Impaturai epistol'a, i o-am datu indereptu, si l'am compatimitu pre sermanulu meu amicu, care cugetà, ca epistol'a acest'a va fi in stare a immoia si petrile. Dar' n'am voitu a-i nimici ilusiunea, si i-am disu:

— Frumosa epistola! in adeveru acest'a e stilulu teu; unu ce de totu poeticu, fantasticu, pateticu.....

— Si magneticu, — me intrerupse densulu.
— Da, magneticu si electricu, de care sciu ca va fi adencu petrinsa. Bine faci; esci omu cu minte; cerca-ti noroculu, caci unu barbatu frumosu, precum esci tu, trebue se invinga.

— In adeveru? Dela barbatu pana acuma n'am auditu, ca sum frumosu, pecandu femeile mi-o spusera de o suta de ori. Si femeile n'au gustu reu; observâ elu cu vanitatea-i indatfnata.

Éca cum sunt barbatii!

Partea cea mai mare a lor dice, ca numai femeile au grelusi in capu, ca numai ele au vanitate, si ca numai ele voiescu a se face interesante cu ori-ce pretiu, si a fi placute.

Nu e dreptu.

Barbatii ca tocmai femeile 'si au partea lor debila, ei inca 'si au vanitatea si grelusii lor in capu, numai ca nu se aréta in naintea lumii.

Astu-feliu era si amiculu meu Lipovanu. Credeâ ca e unu barbatu frumosu, interesantu, ca tote femeile, cari trecu pe lenga elu, 'lu admira

ca pre unu Adonis; si câ elu e unu geniu, unu barbatu de spiritu, care cu cuvintele sale ar fi in stare a face invingere la ori care femee, si in urma: densulu credeà, câ pe lenga atâte insusiri fromóse, elu e totu-deodata si poetu, o stéua lucitóre pe orizonulu artei poetíce, carea e admirata de toti pamentenii; lir'a sa, cugetà câ incanta pre ascultatori, si câ versurilele sale ar immoia si inim'a immarmurita.

Noi ne despartiramu. Fiecare minutu erà o eternitate pentru elu; abià asceptà sê póta immanuà acést'a epistola dsiórei „datatóre de viétia incantatóre.“

Si ce sê vedi? Planulu i-a sucesu. Elu a immanuatu epistol'a si a capetatu respunsu a dóua di indata.

Cine erà mai fericitu si mai falosu decátu elu! Credeai câ l'a innebunitu bucuri'a, ce i-a casiunatu respunsulu domnisiórei, care suna asià:

„Pretiuíte Domnule! Atentiunea Dtale fatia cu mine me face a crede, câ Dta pastrezi pentru mine sentieminte nobile; deci daca aceste tóte le iei seriosu: eu te incredîntiezu despre asemenea sentieminte d'in partea mea. La noi va fi mane in 1-a Apriliu o petrécere familiara, si te invitu cu invoirea parintilor mei pe 8 óre dupa amédia-di. Voiu fi fericita a te potè vedè in giurulu meu.

A Dtale

sêncera iubitóre

Adelaid'a mpr“

— Am vediutu, si am invinsu ca Juliu Cesare, dise fratele Lipovanu, dupa ce i-am cetítu epistol'a; lipsesce numai corón'a acestor'a: man'a ei.

— Inim'a e dobendíta, man'a nu va intardiá a se insoti cu inim'a; deci numai curagiu, — respunsei eu; cauta sê fii unu gentleman adeveratu, câci numai asià vei fi síguru cu invingerea. Insa scii unde siede dens'a?

— Pe strad'a Morarilor Nr. 3. precum e scrisu pe dosulu epistolei.

— Tractulu?

— Acel'a 'lu voiu sci prin cine-va; acolo de síguru va fi atare supraveghiatoriu séu maestru de casa. Altu-cum eu voiu face o preumblare pe strad'a Morarilor indata ce voiu iesi d'in scalda.

— D'in scalda?

— Firesce. Numai ce nu voiu merge la ei asià cum me vedi! Eh, tu nu me cunosci inca bine, daca cùgeti câ nici regulele principale ale buneicuvénintie nu le sciu.

— Imbracamintele?

— Adeca: cum voiu fi imbracatu?

— Da; sê te audu.

— Ca unu cavaleru dupa mod'a de asta-di. Atíla verde, cióreci purpurei, peptariu albu.

— Natiunalu magiaru!

— Dóra nu voiu imbracà frakk si pantaloni asta-di in anulu 1862. dupa nàscerea lui Christu?!

— Dreptu ai; tu vrei sê propasiesci cu tempulu.

— Acù adieu! me ducu la scalda; si daca te voiu aflà acasa reintorcandu-me de acolo; potemu merge amendoi la o preumblare pe strad'a Morarilor. Adieu!

Dupa aceste elu se repedi la scaldile „Diane“, ducandu cu síne dulcea sperantia, câ elu iubescce si este iubitu de câtra Adelaid'a cea incantatóre. Fericiti sunt cei ce credu.

* * *

Sunà 12 óre candu trecùramu pe lenga cas'a orasiului câtra strad'a Morarilor.

Ne-am si inarmatu indata cu ochelari indatenati.

Nu multu am umblatu, pana candu am si datu de Nrulu 3. de o casa cu trei tracturi. Trecùramu pe ceea-l-alta parte a stradei, ca sê ne potemu folosî de armele nóstre.

— Grigi, mi dise fratele Lipovanu, nu te uità asià oblu câtra ferésta, ca nu cum-va sê ne cùgete de atari ómeni de totu símpli

— Éta-o la ferésta!

— Da. Ah dulcea mea Adelaida! sacréza numai unu minutu, indura-te spre mine sclavulu teu, si-mi arunca incóce o cautatura de acolo de susu.

— Éra incepti a fantasà?

— Oh de s'ar ruinà cas'a acést'a intr'o clipita, chiaru acuma.

— Nu te teme; cas'a e unu zidu potèrnicu, si destulu de tare.

— Celu putienu atuncea asi dori ca anger'a acést'a sê cada de acolo.....

— Nebunitu-ai amice?

— De ce sê nebunescu? întrebâ Lipovanu cu óresi-care tonu, ce aretà câ se sentiesce vatematu de observatiunea mea. Tu in símplicitatea ta nu strabati peste cùgetele mele cele sublime poetíce.

— Vedu câ nu esci acasa, amice Lipovane. Cu unu minutu mai nainte erai esaltatu, si acuma ti-ar placè sê-o vedi cum se imbratisiéza aci pe pétr'a acést'a cu mórtea crudela.

— 'Ti spunu de nou, câ esci unu omu símplu, si tu nu me pricepi nici acuma. Dar' disu-am eu, câ mi-ar placè a o vedè cum móre aci innaintea mea? Cum asi potè poffi eu unu lucru asià

varvaru? Vedi, daca anger'a acést'a d'in intem- plare ar cadè acuma d'in tractulu alu doilea, — eu indata o-asi cuprinde in bratiile mele, i-asi scapà astu-feliu viéti'a cea scumpa. Si ce cùgeti tu cu mintea ta cea sîmpla: ce ar urmà de aicea?

— O cunoscintia de totu romantica, respun- sei, si apoi recunoscintia adenca d'in partea ei.

— Si in urma de sîguru si man'a ei.

Insa cas'a nu s'a ruinatu, ea n'a cadiutu d'in tractulu alu doilea, ba inca nici nu s'a uitatu câtra noi séu maiba câtra amicul meu Lipovanu, căci erà cufundata in cetire lenga feréstă. Deci noi trecëramu mai departe, ne preumblăramu in susu si in josu pe strada fâra ca sê fimu fericiti d'a fi observati de ea.

Nu esîste péna, cu carea s'ar potè descrie deplinu starea deplorabila a inimei lui Lipovanu. Ea trecù peste vr'o diece fase dela amédia-di pana sér'a la optu óre. Lipovanu se puneà mai in totu minutulu la oglinda, 'si invetià rolulu, si intrebà neincetatu de inim'a sa: ce sentiesci? Se uità adeseori la orologiu, se puneà de nou la oglinda, si inim'a lui i dedeà totu-déun'a altu respunsu, candu favoritoriu candu nefavoritoriu pentru densulu. Si elu erà fericitu câ scie respunde dupa placu, cugetandu câ de aicea va deduce Adelaid'a: câ elu e unu barbatu de spiritu.

Nimicu in sa nu erà asià minunatu ca rolulu innaintea oglindei. Densulu se inchinà candu in drépta candu in stenga, casi candu ar fi intr'o societate mare si eleganta, unde elu trebuia sê fie eroulu dilei. Complimentele, ce le faceà, surisulu fortiatu pe buzele lui, gesticularea, portarea trupu- lui, erau in adeveru demne de unu omu plinu de vanitate precum erà fratele Lipovanu. Si tóte aceste innaintea oglindei! Si daca nu-i succedeà unu surisu, séu gesticularea, o repetià si de diece- ori. Dar' inca pana candu i-a sucesu a se imbracà! Candu cu perulu, cu sprincenele, cu mustetiele, candu cu vesmintele aveà lucru pana la obosire. O tortura adeverata pentru privitoriu!

Sosî in urma si tempulu asceptatu cu atât'a sete. Sunara siepte óre si trei patrare.

Lipovanu 'si trasa manusiele, luâ bastonulu, si porni câtra strad'a Morarilor.

Nu m'am potutu rabdà sê nu-lu petrecu pe de ascunsulu. Cu unu minutu mai tardiu plecai si eu intr'acolo, pre fratele Lipovanu nu-lu perdui d'in naintea ochilor. Si ah! cu ce pasi maestatîci, cu ce sumetia si portare cavalerésca atîngeà

pamentulu cu piciórele lui! tocmai ca o papusia maestrita.

Cu tóte câ erà intunerecu, am intielesu d'in conversarea cea vivace de sub pórt'a casei, câ cu fratele Lipovanu in unulu si acel'a-si minutu sosî la aceea casa unu altu amicu alu nostru — Brustu- rianu; si se infirâ intre ei urmatoriulu dîscursu:

Brust: Ce voesci aci?

Lip: Ce-ti pasa?

B. Asi dori sê sciu celu putienu pre cine cauti in cas'a acést'a?

L. Dorinti'a ta asta-data nu se póte implini.

B. Aha, acuma sciu; ceva secretu?

L. Da; secretu. Dar' tu pre cine cauti aci?

B. Nu-ti potu spune. E secretu.

L. Frate, noi am fostu si suntemu amici buni. Amcii n'au secrete nici candu; deci spune- mi in adeveru: pre cine, séu ce cauti aci?

B. Bucurosu; in sa tu ca mai betranu ai inteietate. Dóra atare frumósa?

L. Da; eu sum invitatu la o petrécere frumósa.

B. Unde? si la cine?

L. Aci in cas'a acést'a. Si tu?

B. Si eu mergu la petrécere.

L. La cine?

B. Nu sciu. Dar' tu la cine mergi?

L. Nu sciu.

B. Mi se 'mpare câ pe lenga tóta amicéti'a nóstra intîma, asta-data nu suntemu sênceri unulu cu altulu, séu amendoi ratacimiu si fantasâmu.

L. Rogu-te; se póte câ ceea ce dici e dreptu in privinti'a ta; dar' eu celu putienu nu ratacescu nici nu fantasezu.

B. Deci trêbue sê scii: unde si la cine mergi?

L. De sîguru. Eu mergu la Adelaid'a; pricepi-me?

B. La A... a... de... laid'a?

L. Da. Si tu?

B. Asemenea la Adelaid'a.

L. Nu e cu potîntia. Aci eu am curtenitu; eu am invinsu; prin urmare eu am dreptu a merge la Adelaid'a.

B. Se póte; dar' credu câ tu ai gresitu nume- rulu casei.

L. Nici de câtu. Éca epistol'a. Vina sê o cetîmu la lampa. Poti cetî negru pe albu: „Strad'a Morarilor Nrulu 3. Adelaid'a.“

B. Pofîmu! éca si epistol'a mea: „Strad'a Morarilor Nrulu 3. Adelaid'a.“

L. Nu e cu potîntia! ah, ast'a ar fi o nebunia, o batjocura, o insielare ne mai audita!

B. Pentru ce sê fie? Ea me iubescu pre mine;

insa pentru aceea te pôte invità la petrecere si pe tîne.

L. Nu e dreptu. Ea me iubescce pre mine si nu pre tîne. Éca dechiararea ei, éca epistol'a, ce o-am primitu dela ea. Deci eu sum favoritul si nu tu.

B. D'in contra. Cetescce epistol'a acést'a. Eu sum adoratoriulu ei, si ea alés'a inimei mele.

L. Frate! tu ti-ai perdutu mintea; altu-cum nu potu pricepe vorbele tale. Eu am fostu celu-ce am avutu onórea a fi observatu de ea in teatru; eu am fostu celu ce i-am scrisu epistola de amoru, eu am primitu respunsu favoritoriu dela ea; deci cum cùgeti câ ea, o inima asià nobila, unu angeru asià frumosu si nevinovatu sê me batjocuréscce, scriîndu tie epistola amicabila.

Astu-feliu contînuara dîscursulu si mai departe, fâra ca sê gacéscce adeverulu.

— Prim'a Apriliu! strigai eu d'in departare, si apoi m'am caratu.

— Auditu-ai? intrebâ Brusturianu.

— Ce?

— Câ asta-di e prim'a Apriliu.

— Si apoi ce va sê dica acést'a?

— Ast'a va sê dica, respunsse Brusturianu, câ noi am patitu o nepatita. Cine-va ne-a facutu sê umblâmu calea nebunului asta-di in prim'a Apriliu.

— Hah! ce nebunia!

Lipovanu furiosu se repedi câtra casa. Me luâ la intrebare aspra pentru acést'a cutezare batjocuritóre. Eu insa facandu-me câ sum somnorosu, i-am respunsu: dâ-mi pace! culca-te si dormi! eu nu sciu nimica!

Si elu n'a mai graitu nici unu cuventu; s'a culcatu, a adormitu, si nu mi-a mai vorbitu nici candu despre Adelaid'a cea frumósca, ca nu cum-va sê-mi vina la cunoscintia ratacirea densului.

Eu insa le-am sciutu tóte d'in firu in peru; câci epistol'a Adelaidei o-am scrisu eu la amendoi in 30. Martiu, ca in prim'a Apriliu sê o càpete, si sê umble calea manzului.

Fratele Lipovanu de atuncea e mai precugetatoriu fatia cu femeile; insa fuge in departare de o di, candu aude vorbindu despre prim'a Apriliu ce i s'a intemplatu in Pest'a la anulu 186*.

Georgiu Abrudanu.

C E E O M U L U .

Ce e omulu decátu flóre,
Care-abià resare 'n diori
Si frumósca la recóre
Se resfatia cu colori;

Ce, candu picurii de róua
A ei frundie au 'nvelitu,
E frumósca-o óra dóua,
Pana róu'a s'a sbicitu,

Apoi ér se vescediesce
Si-si apléca capu 'n josu,
Frumuseti'a-o parascesce
N'are nice unu mirosu!

Unde e a ei viatia?
Unde-su variele colori
Cu cari asta-di demanétia
Desfetà pre privitori?

A trecutu, nu mai apare, —
Asià-e omulu moritoriu,
Inse-acest'a totu mai are
O sperare 'n venitoriu;

Elu asià nu va apune
Ca si flóreca, vesceditu,
Câ in densulu unu carbune
Arde totu necontentitu;

Arde 'n elu si 'lu decóra,
Si-lu face nemoritoriu
Candu la ceriu acest'a sbóra
La eternulu creatoriu.

Mórtea numai i aréta
Loculu de unde-a pornitu
De la care-apoi indata
Cerculéza 'n nefinitu

Cerculu celu d' eternitate
Pentru care l'a chiamatu
Triunit'a Dieitate
Candu cu spiritu la 'nsuflatu.

J. Papiu.

Admiralulu Levacher.

— Novela. —

(Urmare).

III.

Erà luna plina, in sa lumin'a lunei erà fulva (persecia) si intunecata de nori potèrnici si rosieteci, goniti de unu ventu, a carui loviture bateau o plóia fina asèmene nègurei.

Admiralulu si copilulu seu trecura prin mii de pericluri pe calea loru dela treptele casei pana la pórt'a gradinei, de dupa carea se audià marea mugindu ca unu tñnetu indepartatu.

Ploiariulu, sub care se scutià tat'a si copilulu, luà de dóua séu de trei ori form'a unui tulipanu.

Furtun'a lipsi pre Victoru de caciula; admiralulu ensu-si orbitu de plóia si asurditu de vijelia, perdù calea, si cadiu pana la genunchi in tñn'a unui stratu de nasturelu. La tóte nenorocirile aceste strigà tat'a si fiulu peste voia cu o unanimitate uimitóre :

„Hebeuculu de Antoine!“

„Netrèbniculu de Antoine!“

In fine condusi de galfed'a lumina a lunei, sosira la us'a gradinei, ce erà facuta in coltiulu unui muru.

Chei'a se viri in zaru, Victoru deschide pórt'a si se afla fatisiu cu patronulu Antoine, unu betranu de statura nalta, care erà imbracatu intr'o blusa invecchita si aveà o caciula de bumbacu rosia.

„Ah, câtu intardiasi, Domnule! — disa marinariulu betranu, iute! — iute! urmèza-mi, — nici unu momentu nu e de perdutu.“

Cu vórbele aceste 'si luà patronulu calea câtra malu, unde se spargeau undele oceanului cu unu mughetu infioratoriu.

„Tatutia“, observà Victoru intorcandu-se, „elu dise sè grabimu si câ nu e nici o clipita de perdutu; apoi disparù ca fulgerulu in préjm'a marei; vedi-lu colo in giosu?“

„Acest'a e unu nebuu, care ar trebui legatu de gátu! Antoine! — Mei, audi! Antoine, vina aci, sè vorbesci cu mine.“

Sènguru mughetulu valuriloru, ce se sfarimau de malu, respuse la strigatulu admiralului, care d'in ce in ce mai neliniscitu si mai surprinsu dise câtra copilulu seu :

„Sè me ieie draculu, daca pricepu ceva d'in aceste tóte! Ce se intemplà darà cu nàile? In catràu calaresce nebululu betranu? Insa de órece facuramu atàt'a, de veniramu pana aci, sè mèrgemu dara pana la malu si sè-i fàcemu càpetu odata, pentru câ eu sum totu udu si rece ca ghiat'a! — Blastematulu de Antoine!“

„Canele de Antoine!“

Tatalu si fiulu iesira d'in gradina.

Abià fura afara, silindu-se in câtu se potea a-si tienè ploiariulu, de dupa care se infundà ventulu, candu unu matrozu, care se ascunsese dupa coltiulu murului, in care erà facuta us'a, inchise pórt'a, fàra a fi observatu de admiralulu séu de copilulu seu; apoi li armà tacutu.

„No frumosu, éca-ni-o!“ grai Victoru. „Acum ventulu inchise pórt'a gradinei si chei'a e virita pe d'in launtru. Telhariulu de Antoine!“

„Nici nu ni lipsi alta ceea! — Acum suntemu siliti a face unu incungiuru bunisioru pentru a potè intrà éra-si. Trèbue sè incungiuràmù celu putienu unu patrariu de óra si pe lenga ast'a ne vomu udà pana la óse. — Omu-de-nemica de Antoine!“

Pana ce admiralulu si copilulu seu discura in modulu acest'a, 'si grabira pasii, ca sè ajunga pre patronulu nàiloru, carele fugindu intr' un'a erà cu vr'o cinci-spre-diece pasi innainte de ei; in fine 'lu ajunsera la o coliba pescarésca.

Acì remàsera pe locu.

„Spune-mi-vei odata, ce va sè insemne acést'a, blastematule betranu?“ strigà domnulu Levacher furiosu si fàra resuffare in urmarea fugei grabite, — „cum me poti tu ademeni sè iesu d'in casa intr' unu tempu ca acest'a! Ce se intemplà cu nàile? Escúrsera densele? si daca escúrsera, voiescu sè sciu—.“

„Domnule Levacher, eu voiescu sè-ti spunu—.“

„Antoine, tie nu-ti este iertatu a intrerumpe pre tatuti'a, candu densulu vorbesce cu tine.“

„Domnisorule Victore, — voiescu sè-ti spunu—.“

„Voiesci sè-mi respondi! Ce se intemplà cu nàile mele?“

„Domnule Levacher, asculta-me, daca 'ti place; patronii cei'a-l-alti nu voira sè iésa la largulu mării, fiindu câ sufla unu ventu, ce ar potè desuffà córnelu unui bou, si fiindu câ a porni asta-di tocmai atàt'a insémna, câtu a fi restornatu. Si eu totu-si, Domnule Levacher, ca sè te ascultu, dar' chiaru numai pentru a te ascultà, voiu dà in apa „Cerbici'a dracului“ — eramu sè dicu „Santulu spiritu“, pentru câ DTa totu-si asià o numesci, de candu bei cu preutii.“

„Insa la casulu acest'a“, respuse admiralulu de totu maniosu, — „daca nàile nu escúrsera, in ce periclu se afla densele?“

„Densele nu suntu nici intr'unu periclu, domnule Levacher, multiamita Domnului, nu-su nici in periclu celu mai micu!“

„Si ce sè insemne dara neliniscirea, in carea ne strapusesi, porcu-de-cane ce esci? — Pentru ce disesi sè venimu aici?“

„Ca sè te imbarchezi cu mine pe „Cerbici'a dracului“ ba pe „Santulu spiritu“, domnule Levacher; inca avemu reflusu (marea scadienda) bunu, — nai'a e asediata aci aprópe, in launtru iezaturei. — Numai dupa DTa si dupa domnisorulu Victoru mai asceptamu.“

„Ha! — ce dici tu?“

„Eu dicu, Dle Levacher“, dise mosnégulu cu vóce seriósã, „eu dicu, câ numai dupa DTa si dupa domnisorulu Victoru mai asceptamu, ca sè purcèdemu cu nai'a.“

„Tatutia, — densulu e cu buna sém'a nebuu. En cauta numai, ce voiescu acesti trei matrozi, ce iesu d'in coliba, si celu de acolo, ce vine d'in 'napoi'a nóstra?“

„Matrozii acesti'a, domnisorule Victore, sunt ecui-pamentulu „Cerbiciei dracului.“

„Domnule Antoine“, strigâ admirallu, „daca DTa intru adeveru nu esci unu nebuu, ce trêbue legatu, atunci esci berbanulu (omu de nimica) celu mai nerusinat, ce numai esistâ su bolt'a ceriului. Voi cutezati a face o gluma casi acést'a cu domnulu de nâi alu vostru? — a me insielâ dela caminu-mi priinciosu intr' unu tempu infricosiatu cum e acest'a, si a me pune in neliniscea cea mai omoritóre pentru nâile mele?“

„DTa ai dreptu, domnule Levacher, — pôte fi, câ eu sum nebuu unu picu dela mórtea ambiloru mei copii, eu nu negu, — vedi DTa, — a une ori 'mi trecu prin capu nescie idei deosebite; insa trêbue sê grabimu, ca sê ne folosîmu de scadietur'a mârîi si sê ne imbarcâmu. Innainte, — iezatur'a nu e departe de aici, — vina dle Levacher, — vina!“

„Ai aroganti'a de a contînuâ glum'a acést'a si mai departe?“

„Matroziloru, crutiati pre dlu Levacher de ostenel'a de a merge pe giosu; radicati-lu si sê defasiurâmu funea grósa.“

Furi'a admirallu se prefacû in spaima, candu se vediu cuprinsu si radica tu in susu de doi matrozi potêrnici, a caroru fetie erau acoperite de jumetate prin caciu-lele de bumbacu trase pe ochi si prin naframele cele gróse de lana, cu cari densii se infasiurara pana la nasu.

„Acést'a-e o cursa!“ strigâ fostulu huissier, batendu-si dîntii de infioratu, — „ajutoriu! ajutoriu!“

Insa ûrletulu ventului si a mârîi pestrecura vócea lui.

„Ah, Dómne, Dómne! tatutia!“ strigâ copilulu, cautandu cu o fatia spaimentata in giurulu seu, suspinandu si incesitandu-si manile, „ce sê facu! ce sê facu!“

„Urméza-ni, domnisorule Victore; unu copilulu bunu purure insotiesce pre tatalu seu“, dise patronulu Antoine, punendu-si man'a lata pe ûmerii junelui, — „altu-cum inse daca ûmbletulu te ostenesce, nu te sfi; eu si Sîmonu te vomu duce, cum 'lu ducu si pre tatuti'a DTale.“

„Blastematule betranu! ajutoriu, ajutoriu!“

„Nu-ti versâ plamanele numai indesiertu cu strigatulu, domnisorule Victore, — nici d'intr'o parte nu pôte sê te auda nimenea.“

„No, innainte! — vina domnisorule Victore!“

„Misieloru!“ racni admirallu, zadârnicu aperanduse in contra matroziloru, câci numai órecâti pasi mai aveau pana la locul de imbarcatu. „Blastematiloru! Asiâ dara voi voiti sê me ucidetî, — pre mine si pre copilulu meu?“

„Oho, domnule Levacher, — ce-ti plesnesce prin capu? — Noi si ucigatori! — Noi cei mai alesi d'intre matrozi! Noi, cari numai si numai de demandatiunile DTale ascultâmu! Nu disisi DTa inca a-di demaneti'a câtra mine: Voiescu, asceptu, ca nâile mele sê escurga. — Acuma dara, dle Levacher, noi purcêdemu, — si eu, care sum unu matrozu betranu, totu-si nu mai vediui o nópte furtunósa anuntiandu-se asiâ, casi acést'a de asta-di. Pentru aceea ne vomu senti fôrte maguliti avendu-te cu noi in corâbia; ast'a ni va aduce nóua norocu, — mie si lui Sîmonu alu meu, care inca 'si are motivele sale, de a se imbarcâ in nóptea ast'a cu noi pe „Cerbici'a dracului“, — noi ni pusêseramu dejâ in ordîne miculu nostu planu de batalia, — insa spre scopulu acest'a trebui sê te adúcemu de acasa pre DTa, si—.“

„Asculta-me, Antoine, ast'a e numai o nebunia d'in partea ta, — numai nebunia, nici o reutate, ast'a o sciu eu. Tu esci unu omu bravu, — unu omu escelintu, — feciorii acesti'a inca sunt ómeni bravi. Liberati-me si eu 'ti voi da tie o suta de franci si la totu ensulu d'intre ómenii tei câta cinci dieci de franci; afara de aceea me juru, câ nu voi da jalba la comisariulu de marina.“

„Vedi, dle Levacher, DTa ai potê umplê tóta nai'a DTale de bucâti de o suta de sous (bani francesci) si ai potê dice câtra noi: „Pûneti man'a pe ei!“ si noi totu-si ti-am respunde: „Multiamimu frumosu, nu ni trêbue.“ Noi avemu ide'a nóstra propria. Dta esci sîlitu a te imbarcâ cu noi pe „Cerbici'a dracului.“ Insa éta-ne la malu. — Innainte, matroziloru, adúceti-mi pe naia pre dnii Levacher, tata si copilulu, proprietari de nâi de pescaritu in Paimboeuf.“

Demandatiunea matrozulu betranu fu implinita.

Pe langa totu strigatulu, pe langa tóte rogârile, amenintiârile si ofertele sale, admirallu fu pusu in calusie si asediatu in partea d'in dreptu (pupa) a naiei.

Matrozii tocmai erau sê suie pe naia si pre copilandru, in contra rogaminteloru sale, candu patronulu Antoine se cugetâ intr'altu tîpu, ii oprî facandu semnu cu man'a si dise cu unu tonu apesatu:

„Asculta-me, domnisorule Victore. DTa ai o mama brava si vrêdnica, carea e blanda cu sermanii, dens'a ar fi nemangaiata, daca nu te ar mai vedê reintornandu. Si eu, — eu sciu, ce insémna, a nu-si mai vedê copii rentornandu. Pentru aceea rentórcete la mam'a DTale. Servésca-ti acést'a de invetiatura; órcine-va pôte sê aiba tata pre unu avutu proprietariu de nâi, si pentru aceea nu e de lipsa a tratâ cu matrozii sermani si carunti casi cu canii. Asiâ ceva aduce téneleriloru nenorocire. Du-te acum, domnisorule Victore, rentórna câtra casa.“

Apoi se întórse câtra matrozi cu cuvintele urmatóre:

„Petréceti pre copilulu acest'a, fetulu meu, si sê aveti multiamu pentru ostenel'a vóstra. Eu vi dicu remasu bunu — insa nu vi dicu: la revedere!“

„Tu Sîmonu“, adaugâ densulu, intorcandu-se câtra unu matrozu téneru, intunecosu si tacutu, „ia-ti cangea de barca, si impinge-ne pana la mediulu apei d'in iezatura. Acolo voimu sê ne oprimu, ca sê dîscurâmu nitielu cu domnulu Levacher si ca sê-i spúnemu caus'a intemplârii întrege, innainte de ce amu purcede pe mare.“

Demandatiunea patronulu Antoine fu implinita de Sîmonu cu ajutoriulu verfului cangei de barca, ce densulu 'lu proptîa de petrile iezaturei; asiâ aduse densulu „Cerbici'a dracului“ pana la puntulu numitu, care erâ aperatu in contra ventului si erâ liniscitu mai casi unu lacu.

Nai'a se indepartâ de locul de imbarcare intre ûrletulu furtunei; d'in indepartare se audiâ strigatulu desperatu a copilulu admirallu si vócea matroziloru, cari strigau:

„Remani cu Ddieu, patrónu Antoine, remani cu Ddieu!“

„Nu cum-va voiesci, sê fâcemu sê se tienâ rogatiune pentru odîhn'a sùfletulu DTale si pentru a lui Sîmonu?“

„Vi multiamescu, fetulu meu“, li strigâ inderetru matrozulu betranu, „tieneti-ve banii, daca aveti de prisosu, ca sê cumparati copiiloru vostri incaltiaminte, si caltiuni de lana; ast'a e mai cu scopu, de câtu a arde lumine diu'a la amédia-di.“

Simonu, cu ajutoriulu cangei de barca, aduse „Cerbic'a dracului“ pana cam la dóua dieci de pasi dela càpetulu iezaturei, càtra care marea furiósa 'si aruncà vâlurile cu mani'a tûnetului.

Spum'a vâluriloru scormonite si de furtuna flagelate invescù cu unu feliu de nègura nai'a, carea se cutremurà cu aprigime de băterea undeloru, ce pe loculu acest'a erà sentibila dejà.

„Simone“, dise patronulu, „invertesce càpetelu funei gróse (gómana) pe dupa cutare stelpu a iezaturei, càci am de a spune câte-va cuvinte dlui Levacher.“

Vediendu proprietariulu de nâi nai'a asiediata, mai avù unu ùltîmu momentu de sperantia.

Densulu fu pusu incatusiatu in partea d'in dreptu a naiei la peciórele patronulu Antoine, care steteà dreptu langa densulu la rudulu gubernacolulu (cârma).

Acum admiralulu se scolâ si dise intr'unu tonu, ce de jumetate erà innecatu de spaima ;

„Antoine, asculta-me.“

„Me iérta dle Levacher, — insa aceea nu merita vorb'a, eu sciu si asià, ce voiesci DTa sê-mi spuni; càci noi doi, eu si Simonu, ne detiermuriramu si inca fôrte, — nu e adevratu Simone?“

Tènerulu matrozu facù cu capulu unu semnu afirmativu.

Patronulu Antoine cu man'a sa demandâ admiralulu tacere si grai :

„Sê audimu odata totu-si, dle Levacher, — cuvinese cu consciintia buna dela DTa, ca, pana ce DTa 'ti incaldiesci pulpele la caminulu salonulu DTale, pre noi sê ne silesce intr'unu tempu ca acest'a a ni duce pelea la tergu, nu d'in altu scopu, decâtu ca sê prindemu sturii si platítie spre castigulu DTale?“

(Incheiarea va urmà.)

BCU Cluj Central University Library Cluj

R e s p u n s u

Dlui Michaiu Besanu.

(Incheiare.)

III.

Sê trecu acuma la observârile Dlui M. B. asupra poesiei mele „Poetulu si Mus'a romana“ in acelu cursu, pecum acele se facura. —

1. Dlu B. dice: „meritatu, inse nu pentru poesiele sale originale ce se ocupa cu poesî'a mai sublîma; càci acele sunt numai incercâri debile, ci pentru poesiele populare.“

Aci aréta a avè idea obscura despre impartirea poesiei, — deórece dice, cà poesiele originale se ocupa cu poesî'a mai sublîma — si in urmare poesiele populare nu se ocupa cu poesî'a mai sublîma. — Poesia sublîma póte fi si in originalu, si popularu. — Dupa estetîca, poesî'a se imparte in subiectîva, si objectîva; acea d'inteia in lirica, si didactîca etc; adóua in cuventatóre si drametîca; — éra dupa artea poetîca — precum imparte si Dlu Cipariu — in poesîa literata, si populara.

2. Dlu B. dice: „In poesî'a acést'a ide'a fundamentala in adeveru e frumósa, inse nu nóua, càci acést'a se afla prelucrata si in literatur'a altoru natiuni, cu multu mai precisu si mai bine.“

Acést'a e multu a o dice, si a nu cità poesiele acele dela alte natiuni, déca in adeveru esista, si le-a cetitu. Ca Dlu B. sê aiba indemnu de a adevèri ce a disu asupra poesiei mele, i punu premiu de 3. gâlbèni, déca va aretà un'a d'in poesiele acele mai precise, si mai bune d'in literatur'a altoru natiuni, si va dovedî ceva imitare. — Spre judecarea aretandei poesie, rogu de comisiune critica pe DD. Alisandru Romanu, Ioanichiu Miculescu, si Josîfu Vulcanu, si la judecarea premiulu, ceru ca aceea poesîa sê se típarésca in Auror'a Romana.

3. Dlu B. citéza versulu:

„Si toti muntii, si toti codri 'mi stau gata de pornire.“

Si pe urma intréba: „Cum codrii si muntii stau gat'a de pornire? La acésta se cere o fantasîa de totu viua?“ Dlu B. vre se faca ironia!

Eu dieu: Deschideti poesiele populare a lui Alisandru si a le mele, si ascultati poporul cantandu, si veti audi cà codriloru si muntiloru-se dau insusiri, ce au si fiintiele vetiuitóre. Eu dovedescu acést'a.

In poesî'a: **Andronimu si Filan'a:**
 „Muntii toti se legănă.“
 „ Vid'r'a“
 „Codri pûsera-a sună,
 Brăzii a se scutură,
 Muntii a se clătînă“
 „ Lun'a si s'orele“
 „Muntii nalti, se tupilă“
 „ Mihulu copilulu“
 „D'in cobozu cantandu
 Codri dîsmerdandu,
 Codri vechi trezindu“
 „ Mie'ora“
 „Bradi si paltinasi
 I-am avutu nuntasi
 Preoti, muntii mari!“

Acuma intreb, câ deca codrii si muntii in poesî'a popurala potu sê aiba asià insusiri — dupa ideile poporului — ôre e sminta in poesî'a mea, a face muntii sê pornesca?

Dar' in versulu citatu, unu criticu priceputu in artea poetica ar află o insusire frumôsa estetica, — „Solemnelulu.“ — Solemnelulu e pregătirea ce se face spre primirea cu reverintia a lucrurilor si intemplerilor mari, si atunci sufletulu trece in lumea ideilor. Solemnelulu se preface in „majestosu“ candu se presenta cu o grandetia, si taria rara. —

Êta poetulu spre intempinarea „Museum romanu“ a redicatu natur'a ca sê o primesca cu solemnitate, cu majestozia.

4. Dlu Besanu citêza versulu: „Si-alu ei cantecu cu magia peste lume se resfira!“

Si peurma infrunta dicandu: „E prea multu, ce nu a cutezatu a o dice nici Virgiliu.“

Poesî'a popurala pôte verifică acestu versu. — In poesî'a „Andronimu si Filan'a“ Andronimu asià dice de puternicu in flueru, încâtu lun'a 'lu aude si raspunde:

„Flîeru ca-alu teu n'am auditu!
 Că-i d'in crônga de stejeriu,
 Si s'aude pana 'n ceriu,
 Că-i spartu bine la butôre,
 Si s'aude pan la s'ore,
 Tocma bine e taiatu
 Că s'aude si la iadu!“

Acuma, deca poporului e iertatu sê aiba asià idei, — si deca fluerulu unui pastoriu a avutu asià putere, — ôre unui poetu nu e iertatu, a se folosî de asemene idei. Si ôre lir'a unui poetu nu pôte sê aiba putere nemarginita?

Unu criticu competînte in sfer'a sa, cu debuna sém'a ar fi aflatu aci o insusire estetica „Sublimulu“ si de nu ar fi vrutu sê laude acestu versu, ar fi avutu intieptiunea, ca sê-lu tréca cu vederea.

Sublimulu e o marire, ce cuprinde imaginatiunea unei nemarginiri, — sublimulu e o idea ce ocupa deodata si mintea si sentiemintele omului.

Sublimulu are nemarginirea sa in teritoriu séu in taria.

In teritoriu p. e. Miliône de stele sunt pe ceriu. — Mi redicu ochii la ceriu. Mi intîndu manele in lume; — desi ochii remanu in capu, si manele sunt numai de trei palme.

In taria (materiala) p. e. vôme a mania ca muntele de focu; in taria (spirituala) p. e. omulu e dupa chi-

pulu si asemenarea lui Ddieu; — in taria (morală) p. e. Dômne! in manele tale dau sufletulu meu.

Pentru de a esprime sublimulu, poetului totu déuna i se ierta expresiunile cele mai-curagiose si tari. — Asià dara ôre cantulu lirei nu se pôte resfira in lume?

Dar' in acelu versu, nu se intielege cantulu lirei a autorului versului, ci a lirei acelu poetu idealu descrisu in o poesia ce se pertractéza in visu, cu tóta natur'a si alte fintie ideale, — si in o poesia ce se pertractéza in mediu-loculu farmecelor, poetulu a potutu sê dica lucrurile cele mai gigantice despre lir'a sa.

Se vede dara, câ Dlu B. nu a cuprinsu ide'a autorului si spiritulu poesiei.

Nu asià usioru se redica omulu la stele!

5. Observarea aceea, cu sta, si stau se baséza pe sminta tipografica, deôrece in manuscrisu a fostu „sta“ in imperfectu, si se putea intielege si d'in aceea, câ tôte cele-l-alte verbe d'in strofa sunt „susurâ scaldă“ in imperfectu. — Dar chiaru candu ar fi stâ in locu de stau dela stare, inca nu e asià mare licentia poetica, încâtu se merite ironia, deôrece in poesia „Pe o stanca négra etc. aflâmu: incungioru in locu de: incungiura.

Cese atînge de observările asupra poesiei, si anume „trece la amant'a sa fâra succesu si in tonu nenimeritu“ vreu sê intreb causele, pentru ce? — Si pasulu acest'a 'lu potu verifică in modulu celu mai evidinte, dar' ar trebui sê repetiescu in proza tóta poesî'a, ca sê demustru logic'a si scopulu ei, si ar trebui sê fiu prealungu in respunsulu meu.

6. Dlu B. dice câ „Florile amorului“ e poesia popurala. Eu denegu, căci acést'a e originala, ce se tiene de poesî'a literata, dar e lucrata in limba si idei popurale. — Acuma, deca cele originale sunt incercări debile, pentru ce acést'a merita lauda?

Cese atînge de elisiunile in pan' tîn' d'in „Florile amorului“ am sê respundu, câ pan' vine numai de 3. ori si tîn' odata innainte cu urmand'a consonanta, — si deca Dlu B. ar fi studiatu poesî'a romana, atunci ar fi aflatu in „Radu Negru si Manoli séu Manastirea Argisiului dela Alisandri“ câ pan' de 11 ori vine innainte cu urmand'a consonanta, — si nu ar fi bagatu de vina, ce nu e vina.

7. Lasu unele observatiuni mai mici fâra a le mai atînge, ci trecu la punctulu acél'a, unde Dlu B. asià departe merge, încâtu clasifică pe unii scrietori d'in „Mus'aromana“ ma, si pe Dlu Zachariu Boiu carele nu a scrisu in Mus'a Romana, si asupra poesieloru lui D. B. nu a critisatu nemica, dar' nici altu literatu inca nu le-a luat sub critica.

Eu marturisescu senceru câ am avutu de cûgetu a critiză poesiele Dlui Boiu, — si eram criticu mai competînte — dar' am studiatu si aflatu, câ critic'a e o arte ce se innaltia si peste artea poesiei si estetice, si m'am temutu, ca nu cum-va sê fiu nedreptu câtra autorii séu publicu.

Pentru acést'a, clasificarea Dlui B. o aflu detotu indresnétia, căci unu profesoriu, carele a) stâ cu spiritulu si cultur'a cu multu mai presusu decâtu scolarii sei, carele b) e in tóta diu'a cu ei, ba, cu unii mai multi ani, si inca nu e in stare sê faca clasificatiune drépta pentru toti scolarii.

Dar' Dlu B. putea sê faca o clasificatiune drépta asupra acelor'a, pe cari fâra motive si judecata drépta i-a clasificatu, — numai atunci deca,

a) dela toti acei scrietori si-ar fi alesu d'in opurile mai bune câte 5—10 bucâti, — si fie-care bucata ar fi criticat'o deosebi dupa cerintiele critice.

b) daca peurma ar fi facutu o critica asemenat'ore, c o m p a r a t i v a, asupra ideiloru, materieloru si formeloru, si

c) daca clasificarea sa ar fi rectificat'o cu motive d'in logica, artea poetica, si estetica.

Eu multu me miru de curagiulu Dlui B. de asi luâ

unu asiâ nimbu naltu literariu, — si nu sciu cu ce mesura a cantaritu ingeniulu poeticu si artea poetica a celor clasificati? — Pentru acést'a sentintia de clasificare trèbue sê o lasâmu pe judi mai drepti, si critici mai competinti, pentru câ natur'a romanului e aceea, câ macaru sê-lu judeci la reu, numai sê-i dai motive, ca elu sê se convinga, câ judecat'a e drepta.

Marienescu.

Cununa de varietâti.

(*) Insirarea varietâtiloru d'in Nru presînte nu o am potè incede cu nimicu mai demnu, decâtu amintîndu cumca parlamentulu italianu cu o maioritate absoluta a voturiloru decretâ stèrgerea pedepsei de m'orte. Ca sê eterniseze memori'a stabilirei acestei legi umane, milanesii vor redicâ monumentu invetiatalui Beccaria, unulu d'entre jurisprudentii cei mai renumiti d'in secululu trecutu si primulu, care scrise o carte plina de argumente sanetose in contra pedepsei de m'orte. Intre membrii comitetului infiintiatu pentru monumentulu proieptatu, alésera si pre Victoru Hugo, romantierulu renumitu si emigrantu francesu, care respunse provocârii in modulu urmatoriu:

Haute-Ville-House 4. Martiu 1865.

Primescu si multiamescu.

Voiu fi superbu védiendu-mi numele intre acele a membriloru alesi pentru monumentulu lui Beccaria.

Ferice si binecuventata e tier'a, unde se ridica astufeliu de monumentu, pentruca unde stâ monumentulu lui Beccaria, acolo pedéps'a de m'orte nu e cu potintia.

Salutu Itali'a pentru acést'a.

Redicarea monumentului lui Beccaria e: stèrgerea loculu perdiârii.

Daca monumentulu va fi odata acolo, loculu de perdiare va disparè depe pamentu si in locu-i va fi Beccaria.

Victoru Hugo, m. p.

Totu in acestu comitetu alésera si pre unu altu emigrantu francesu, pre renumitul Louis Blanc, carele asisderea primè.

⊙ Furtu neindatenatu. O dômnă caletorise pe calea ferata in Americ'a, nôptea 'si plecasa capulu in bratiele lui Morfeu si adormise binisioru, candu éca! demanétia nu-si afla nicairea — dîntii cei scumpi, in pretiu de câte-va sute de dolari. Ea adeca a avutu dînti maestriti, cari fura observati de atare caletoriu, si-i furâ d'in gura nôptea. Dîntii pretiosi se aflara peste câte-va zile intr'o casa de pastrare.

⊙ Miss Zenona Pastrana, sor'a renumitei Miss Juli'a Pastrana, se afla in Pest'a. Ea adeca, ca tocmâ Juli'a, carea mori cu câti-va ani mai nainte, e o faptura ciudata, trupulu intregu a ei e acoperitu cu peru lungu, numai peptulu, branc'a, si talpele piciórelor nu. Are barba négra si mustetie ca tocmâ sora-sa Juli'a; se dice, câ mam'a lor a retacitu p'intre padurile secolare ale Americi, fâra ca sê fie vediutu mai multu atare urma de omu. A traitu multu tempu in selbatecime, nutrindu-se cu radecine si ierburi in societatea moimel'or; si a lasatu dupa sîne

aceste dôua fete, cari apoi mai tardiu venindu între ómeni, n'au sciutu vorbi nimica in limb'a lor. Juli'a a moritu in Londr'a, Zenon'a se produce in hipodromulu lui Suhr in Pest'a.

⊙ O societate literara de dômnă s'a infiintiatu nu de multu in Paris sub presîdulu unei cantaretie dela teatrulu de opera. Societatea acést'a de siguru o va duce mai departe, decâtu ale nôstre d'in Aradu si Sibii.

⊙ Insotirea Aradana tocmai acuma in lun'a lui Apriliu publica in Concordia protocolulu adunârii generale d'in anulu 1864. Pofitimu regularitate, si energia! Dolce far niente!

⊙ Unu diuarium nou. Cetîmu in diuariulu oficiosu Sürgöny, câ este sperantia de a se potè publica câtu mai curendu unu jurnalulu romanescu pentru economi, intitlatu: „Grâdnariulu romanu.“ Vai de noi, candu strainii trèbue sê se ingrigésca de noi, ca sê avemu si unu jurnalulu de economia!

(*) Apriliu. Prim'a diua a lunei Aprile e a nebulniloru, încâtu adeca succede órecui-va a face pe alti confrati ai sei nebuni. Cumca unor'a li succede fórte bine, se vede d'in casulu urmatoriu: Unu cutare d'in Londr'a tramise ca la vr'o dôua sute de bilete totu atâtoru ómeni considerâbili; in biletele aceste erâ anuntiatu, cumca in palatulu Islington va fi o espusetiune de asîni. Cei invitati firesce aparura toti in palatulu numitu; insa câtu se uimira, candu in locu de a vedè asîni, fura siliti sê se uite unulu la altulu? — Védiendu-se toti acést'i a nu numai nebuniti, ci si magariti, se mangaiara unulu pre altulu esprimendu-si parerea de reu! — O tu diua fatala, prim'a Aprile!

(*) Unu veninatoriu. Mai adeuna-di éra descoperira pre unu veninatoriu in persón'a unui médcu d'in Normandi'a. Acést'a adeca se inamorzâ intr'o femeie ténera, carea aveâ barbatu; médculu inca erâ casatoritu. Ca sê póta dara luâ de sotia pre amarez'a sa, inveninâ pre femeia sa mai întéiu, apoi pre barbatulu amorezei sale; — o servitóre, carea beû d'in beutur'a gatita pentru barbatulu femeiei in care se amorzâ médculu, — inca mori. Prepusulu despre inveninâriile aceste se intari mai alesu prin aceea, câ médculu indata dupa m'ortea barbatului amorezei sale, facu sê se publice casatori'a densului cu veduv'a remasa de barbatulu veninatu.

(*) Femeie rapita. Intr'o demanétia d'in lun'a trecuta, se preumblau pe o strada d'in Florenti'a doi politiani, ajungandu densii langa o casa, observara o epistola

ce o slobodă cine-va pe atia d'in tractulu alu III-lea. Politianii desfacura epistol'a si cetra intr' ens'a: „Omeni buni! Domnulu X. me tiene dejă de trei lune inchisa in chili'a acest'a. Aveti indurare si me eliberati!“ Politianii indata cercetara prin curte si aflara in chili'a respectiva o feta tēnera, frumoasa. — Dlu X. fu unu advocatu d'in Florentia. — Copil'a rapita de a buna sēm'a trebui sē fie forte neindurata cātra advocatulu aprinsu de amōre!?

(*) Unu oficieriu d'in Portugali'a se preumblă mai a-l-alta ieri pe stradele Venetiei, insotitu de unu orang-utangu gigāntecu. Maimuti'a acest'a, ce eră de siese urme de innalta, umblă in dōua peciōre fāra cea mai mica truda, si ce e mai multu aveă pe fatia o forma de barba, ce faceă si mai vedibila asemenarea acestei maimutii cu genulu omenescu; altu-cum dens'a, fiindu imbracata in pantaloni de nanking si avendu si palaria de paie, semenă multu cu unu cultivatoriu de pamentu americanu. — Ni potemu intīpu cu cāta curiositate vor fi privindu-o rudeniele sale depe strade, — daca ni este iertatu sē ne esprimāmu dupa dis'a unui invetiatiu englezu, care dice, cumca ōmenii inca se tienu de soilu maimutiilor!

(*) Primavēr'a citata innaintea tribunalului. De ōrece primavēr'a ni se presentă atātu de rece, incātu nu-i poturamu curteni numai in vesminte de ierna, — se escara multe glume — d'in caus'a acest'a. Anume: Unu delincuentu cu numele Frūhling (rom. pimavēra) fiindu acusatu innaintea tribunalului criminalu d'in Olmütz si fiindu cā fugi de acolo, numitulu tribunalu scrisse o citatiune, in carea provōca primavēr'a (pre Frūhling) ca pe terminulu defptu sē se infatisieze innaintea tribunalului; cāci la casulu d'in contra, va ave a-si aserie sē-si urmārile mai triste. — Precum se vede tēner'a primavēra se infrică de citatiune si aparū in vesmintele cuvenintiose; — insa cumca ōre primavēr'a (Frūhling) cestiuata infatisiatu-s'a au ba innaintea tribunalului amintitu — nu se scie.

(*) Literariu. Avemu sē anuntiamu stimatoru cetitori, cumca in Bucuresci aparura de curandu trei jurnale noue politice. Anume: unulu este „Trompet'a Carpatilor“, iese de 3. ori pe septemana; pretiulu 4. galbeni pe anu. Acestu jurnal, care altu-cum are aceea-si devisa, ce o avū „Bucimulu“ suprimatu, abiă aparū de cinci ori, pana ce si capetă unu avertismentu. A doilea este: „Consciinti'a nationale“, iese in fie care di a septemanei, pretiulu 4. galbeni pe anu; redactorulu acestui jurnal este cunoscutulu publicistu alu Romaniei Dlu C. A. Roseti, fostulu redactoru alu „Romanului“ suprimatu. — A treilea este „Opiniunea nationale“, iese de dōua ori la septemana, pretiulu 2. galbeni pe anu; — redactorulu jurnalului acestui'a este Dlu N. T. Orasianu, cunoscutulu scrietoriu umoristicu alu Romaniei. — Li dorimu tutoru acestoru jurnale constantia pe carier'a nobila, ce o au ca conducatori ai opiniunii publice in interesulu aperiării drepturiloru Romaniei.

Estragemu d'in socot'a comitetului alesu pentru impartirea baniloru incursi d'in biletele de invitatiune la concertulu si balulu arangiatu pentru ajutorarea tenerimei rom. studiōse de aici si tienutu in 23. Fauru 1865:

I. Venitulu:

D'in Bud'a-Pest'a	.	.	.	264 fl. 50 xr.
D'in Blasiu	.	.	.	54 „ — „
D'in Vien'a	.	.	.	50 „ — „
„	.	.	.	37 „ — „
D'in Oradea-Mare	.	.	.	58 „ — „
D'in Beiusiu	.	.	.	40 „ — „
D'in Lipov'a	.	.	.	10 „ — „
D'in Sibiu	.	.	.	9 „ — „
D'in Fagetu	.	.	.	8 „ — „
Sum'a baniloru incursi				530 „ 50 „

II. Erogatiuni:

1. Arangiarea balului a costatu, dupa cum s'a adevēritu cu cuitantie	229 „ 26 „
2. S'a datu D. D. I. Siepetianu pentru acoperirea speselor concertului d'in anulu trecut	10 „ — „
3. S'a imprumutatu cu ocaziunea concertului cu detorintia de a-i rentōrce	15 „ — „
4. Pentru epistole	1 „ 28 „
5. S'a impartitu ca ajutōre tēneriloru studiosi	167 „ — „
Sum'a erogatoru	422 „ 54 „

Subtragandu sum'a erogatoru d'in sum'a venitului resulta unu superplus de 107 fl. 96 xr., cari se voru impartii la inceputulu semestrului alu doilea.

Numele p. t. dni contribuinti si a juniloru ajutorati d'in banii acesti'a, se voru publică in Nrulu venitoriu.

Gacitur'a

d'in numerulu 5. alu „Aurorei Romane“ insēmna atāt'a: Elen'a e incungiurata de multi amici. Si o-a deslegatu bine: Dōmn'a Elen'a Petroviciu in Pecic'a-Romana; si Domnulu Alesandru Onaciu in Clusiu. Tragandu-se sortile, favoritulu Fortunei fu: D. Alesandru Onaciu, cārui'a se va espedă cu post'a de mane unu esemplariu d'in „Mus'a Romana.“

Indreptare: In numerulu trecut facuramu amintire intre „Varietăti“ despre „Foi'a Societății pentru literatur'a romana in Bucovin'a“ si voindu a reproduce unele esemple d'in ortografi'a acelei foie, in locu de *ae* impreunatu s'a pusu pretotu-indenea *ă* neavendu tipografulu nostru litere de acele. Notiti'a nōstra deci ne rogāmu a o ceti asiă: „Ceea ce inse nu intielgemu, e ortografi'a in carea nu aflāmu nici o ratiune in privinti'a sunetului *ă*, pre care D. Dimitrovitia 'lu scrie cu: *ae* dupa metodu Dlu Pumnū; in locu de *facatura*, *aratura* d. e. aflāmu: „**Faecaeturae**“, „**araeturae**“ pe candu e vederatu, cā *aratura* vine d'in *ară*, *aratu*, unde *a* suna curatu, si pentruca tonulu nu mai cade pe elu, s'a stramutatu in *ă*.

 Ni luāmu libertate a rogă era- si cu totu respectulu pre domnii, cari primira esemplare d'in portretulu principelui Dragosiu pentru a le vinde, ca sē binevoiēsa a ni tramite cātu mai curandu banii incasati.

 Totu deodata rogāmu si pre acei domii, cari sunt inca in restantia cu pretiulu pnenumeratiunei, sē binevoiēsa a-lu respunde; dar' mai alesu pre acei'a i rogāmu, cari nu solvira pretiulu pnenumeratiunei d'in anulu trecut sēu chiaru d'in tempulu aparerei „Aurorei.“

Redactiunea.

Proprietariu, redaptoru respundietoriu si edatoriū: **IOANICHIU MICULESCU.**